

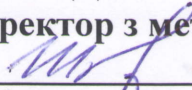
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“28” 2025 р.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	08 Право
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Право
Освітній рівень:	(перший) бакалаврський
Статус дисципліни:	основна
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

Івано-Франківськ,

2025

РОЗРОБНИК:

к.ю.н., доц. кафедри права імені академіка УАН
о. Івана Луцького

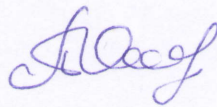

Ірина БАРЧУК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького
протокол 1 № від 28 серпня 2025 р.

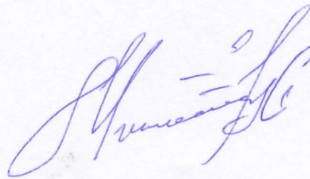
В.о завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Михайло Мельникович

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

e-mail	iryna.barchuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	ауд. 201
Посилання на сайт УКД	https://ukd.edu.ua/
Сторінка курсу в СДО	

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Конституційне право України» дає можливість отримати фундаментальні теоретичні знання із загальних компетентностей в сфері знання і розуміння Основного Закону. Оскільки, сучасне конституційне право – це галузь права, яка закріплює основні засади демократії, правовий статус особи та організацію державної влади і місцевого самоврядування. В умовах становлення України як демократичної, правової, соціальної держави вивчення цієї дисципліни має особливе значення та дає студентам широкий діапазон світоглядних уявлень із найбільш важливих політико-правових проблем розвитку нашої держави:

- 1) становлення конституціоналізму в Україні на демократичних засадах;
- 2) забезпечення прав людини та громадянина;
- 3) реалізація народовладдя;
- 4) формування дієздатних структур громадянського суспільства.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей, які сприяють абстрактному і логічному мисленню, здатності формулювати власні думки, самокритичності, вмінні працювати з джерелами і фактичним матеріалом, грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій дискусії. Слухачі дисципліни повинні навчитися висловлювати в усній і письмовій формах власні думки щодо надання майбутнім спеціалістам права ґрунтовних теоретичних та практичних знань в сфері конституційної юриспруденції.

Цілі навчальної дисципліни. Ціллю викладання навчальної дисципліни є формування вмінь правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, вміти правильно застосовувати відповідне конституційне законодавство.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійних та

освітньо-кваліфікаційних програм студент повинні **знати**:

а) *на термінологічному рівні* – основні категорії, поняття та їх визначення з курсу «Конституційне право України», зміст предмету «Конституційного права України» як галузі права та його структуру, особливості його норм та інститутів;

б) *на фундаментальному рівні* – основи теорії конституції та конституціоналізму, зміст та систему правового положення людини і громадянина в Україні, основи парламентаризму, зміст конституційно-правової системи організації та функціонування в Україні органів державної влади та місцевого самоврядування, основи територіальної організації України;

в) *на практично-творчому* – вимоги, які ставляться до юриста, який працює в органах державної виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, юриста, який здійснює правове забезпечення діяльності політичних партій та громадських організацій, проведення виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування на рівні дільничних та окружних виборчих комісій, правове забезпечення діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад тощо.

Студенти повинні вміти використовувати положення науки конституційного права та правильно оцінювати сутність та зміст конкретних конституційно-правових явищ (ситуацій) при вирішенні професійних завдань; орієнтуватися в системі конституційного законодавства та правової практики; інтерпретувати чинне конституційне законодавство; правильно застосовувати норми конституційного права та інших правових актів; на творчому рівні використовувати свої внутрішні якості в підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати конституційно-правові явища, формувати наукові пошуки.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни **«Конституційне право України»** (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Правоохоронна діяльність» (2025/2026).

Код компетентності	Назва компетентності	Програмні результати навчання
ЗК 5.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.
ЗК 10.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності. РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3,4		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	38 (в годинах)	8 (в годинах)
	семінари, практичні	34 (в годинах)	8 (в годинах)
Самостійна робота		78 (в годинах)	74 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Залік, Екзамен 0,5/0,5 (в годинах)		

**СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:**

Пререквізити	Постреквізити
Теорія держави і права	«Організація діяльності судових та правоохоронних органів»
	«Цивільне право України»
	«Цивільне процесуальне право України»
	«Кримінальне право України»
	«Кримінальне процесуальне право України»
	«Адміністративне право України»
	«Трудове право України»
	«Міжнародне публічне право»
	«Міжнародне приватне право»

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Конституційне право України як галузь права, наука та навчальна дисципліна (2 год.)

Поняття, предмет і методи конституційного права України як галузі права. Місце конституційного права у правовій системі України. Система конституційного права України. Інститути конституційного права. Конституційно-правові норми. Структура конституційно-правової норми. Конституційно-правові відносини: поняття і види. Джерела конституційного права України: поняття, види і зміст. Конституційно-правова відповідальність.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Поняття і предмет науки конституційного права України. Основні завдання науки конституційного права. Система науки конституційного права. Функції науки конституційного права. Методологія науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні (основні етапи розвитку, правові школи, провідні українські вчені-конституціоналісти). Розвиток конституційно-правових доктрин в Україні. Періодизація розвитку конституційно-правових доктрин (1-9).

Тема 2. Основи вчення про Конституцію (2 год.)

Конституціоналізм як загальна теорія конституції. Поняття, сутність і характерні ознаки конституціоналізму як політико-правового явища. Періодизація розвитку конституційно-правової думки в Україні. Загальна характеристика основних конституційних актів та проектів Основного Закону України 1992–1996 рр. Політико-правова характеристика сучасного етапу становлення нової конституційної системи України. Витоки та перспективи розвитку українського конституціоналізму.

Поняття і сутність конституції. Форма, структура, юридичні властивості та функції конституції. Конституція як нормативно-правовий акт і як документ.

Види конституцій. Місце конституції в системі національного законодавства. Структура, зміст, особливості і юридичні властивості Конституції України. Підготовка, прийняття і зміна конституції.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Реалізація конституції. Правова охорона Конституції України: поняття, зміст та особливості. Система правової охорони Конституції України. Політична та конституційна реформи в Україні на сучасному етапі. Основні чинники, що обумовлюють необхідність реформ. Зміст, спрямованість і взаємозв'язок політичної й конституційної реформ. (1-9).

Тема 3. Основи конституційного ладу України (4 год.)

Поняття, сутність, ознаки та система основних засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Інститут захисту конституційного ладу.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття й особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України. Механізм Української держави. Загальні засади побудови державних органів в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Основні функції Української держави. Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття і характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України (1-9).

Тема 4. Основи правового статусу особи в Україні (4 год.)

Загальні засади конституційно-правового статусу людини та громадянина в Україні. Правовий статус людини та громадянина як інститут конституційного права. Сучасна концепція прав людини та її відображення в Конституції України. Основні принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Механізм реалізації та гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. Поняття і сутність основних гарантій реалізації та захисту (охорони) прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Права людини в умовах особливих правових режимів надзвичайного та воєнного стану. (1-9).

Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні (2 год.)

Поняття і види основних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Громадянські права й свободи людини. Поняття та види природних прав і свобод людини. Право людини на життя і повагу до її гідності. Право на свободу й особисту недоторканність. Недоторканність житла, таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Невтручання в особисте і сімейне життя. Політичні права та свободи громадян України. Свобода пересування, вибору місця проживання, право вільного залишення території України та повернення в Україну. Право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації. Право на участь в управлінні державними та громадськими справами, у виборах і референдумах. Право на участь у зборах, мітингах, демонстраціях та інших політичних акціях. Право громадян на звернення. Право на інформацію.

Економічні, соціальні та культурні (духовні) права і свободи людини та громадянина в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Конституційні обов'язки людини та громадянина в Україні. Обов'язок захищати Вітчизну. Обов'язок шанувати державні символи України. Обов'язок неухильно додержувати Конституції України та законів України. Обов'язок сплачувати податки і збори. Обов'язок не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, не посягати на права та свободи, честь і гідність інших людей. (1-9).

Тема 7. Громадянство України (2 год.)

Поняття, ознаки та принципи громадянства України. Політико-правовий огляд становлення та розвитку інституту громадянства в Україні. Набуття і припинення громадянства. Особливості правового положення в Україні іноземних громадян та осіб без громадянства. Конституційно-правовий статус біженців. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб. Інститут притулку.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб. Правове регулювання міграції в Україні. (1-9).

Тема 8. Конституційні основи функціонування об'єднань громадян в Україні (2 год.)

Поняття та види об'єднань громадян. Правові засади створення і діяльності об'єднань громадян в Україні. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність організаційних структур осередків політичних партій. Принципи діяльності об'єднань громадян в Україні. Вимоги до засновників та членів об'єднань громадян. Легалізація (офіційне визнання) об'єднань громадян. Реєстрація об'єднань громадян. Види статусу об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Поняття та види релігійних організацій в Україні. Правові засади створення і діяльності релігійних організацій в Україні. Право на свободу світогляду і віросповідання. Державна реєстрація релігійних організацій. Припинення діяльності релігійних організацій. Права релігійних організацій. Відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави. Відокремлення школи від церкви (1-9).

Тема 9. Форми безпосередньої демократії в Україні (4 год.)

Теоретичні основи безпосереднього народовладдя. Поняття та основні форми прямого народовладдя. Представницька і безпосередня демократія: поняття, характерні риси й особливості. Основні форми безпосередньої демократії. Поняття і види виборів і виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Становлення інституту виборів в Україні. Об'єктивні передумови та значення переходу від змішаної до пропорційної системи виборів Верховної Ради України.

Референдум як форма народного волевиявлення. Поняття і види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення та реалізації рішень референдумів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборів в Україні. Основні положення виборчого процесу в Україні.

Тема 10. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (2 год.)

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Становлення парламентаризму в Україні. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (порядок формування, трок повноважень, дострокове припинення діяльності, склад і структура, функції, компетенція, форми роботи парламенту). Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Законодавчий процес у Верховній Раді України. Комітети, постійні, тимчасові та інші комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції, коаліція депутатських фракцій, погоджувальна рада депутатських фракцій. Голова Верховної Ради України: конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Поняття, зміст, завдання та основні напрямки здійснення парламентської реформи в

Україні. Проблеми реформування статусу Верховної Ради України на сучасному етапі конституційно-правової реформи в Україні. (1-14)

Тема 10. Конституційно-правовий статус народного депутата України (2 год.)

Конституційно-правовий статус народного депутата України. Основні принципи правового статусу депутата.

Строк повноважень народного депутата. Дострокове припинення повноважень народного депутата: підстави й порядок.

Повноваження народного депутата України. Депутатський імунітет та індемнітет. Конституційні гарантії діяльності народного депутата України. Основні форми й методи депутатської діяльності. Основи депутатської етики.

Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України (2 год.)

Загальна характеристика і становлення інституту президента. Правова природа, соціальне призначення і політична роль президента як глави держави. Формування інституту президента в Україні. Президент України – глава держави. Порядок заміщення посади Президента України. Вибори Президента в Україні: загальна характеристика. Строк повноважень Президента України; причини та умови дострокового припинення повноважень.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Відповідальність глави держави. Функції і повноваження Президента України. Місце та роль Президента у реалізації принципу «стримувань і противаг». Проблеми реформування статусу Президента України на сучасному етапі здійснення конституційно-правової реформи в Україні. (10-17)

Тема 12. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади (2 год.)

Поняття виконавчої влади і система її органів. Конституційно-правовий статус Уряду України – Кабінету Міністрів України (структура, порядок утворення, повноваження, основні форми і напрями діяльності, відповідальність уряду). Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України. Зміна конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в умовах проведення в Україні конституційної реформи: переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління. Міністерства, державні комітети, інші центральні органи виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності. Акти органів виконавчої влади.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування. (1-17)

Тема 13. Конституційно-правові основи судової системи (4 год.)

Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України. Система судів загальної юрисдикції України (місцеві, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України). Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні. Участь народних засідателів і присяжних у здійсненні правосуддя. Вища Рада юстиції

України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження. З'їзд суддів України.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Порядок формування Конституційного Суду і його склад. Функції та повноваження Конституційного Суду. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Регламент Конституційного Суду України. Право на звернення до Конституційного Суду України. Висновки Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України законів та інших нормативно-правових актів: поняття, порядок винесення та юридичне значення. Тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України: поняття, порядок та юридичне значення. Поняття, суть, завдання та основні напрями здійснення судової реформи в Україні. Концепція судово-правової реформи в Україні. (1-17)

Тема 14. Конституційно-правові основи національної безпеки і оборони України (2 год.)

Поняття та сутність національної безпеки України. Суб'єкти, об'єкти та принципи національної безпеки України. Національні інтереси та загрози національній безпеці України. Основні напрями державної політики у сфері національної безпеки України. Система забезпечення національної безпеки України: поняття та структура. Основні функції системи забезпечення національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України (РНБО): конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Оборона України в системі гарантування її національної безпеки. Поняття, основи та організація оборони України. Правові основи діяльності державних органів щодо забезпечення оборони України. Збройні Сили України як гарант її національної безпеки та оборони. Загальний військовий обов'язок, форми його реалізації та законодавче забезпечення. Військова служба: поняття, види і порядок проходження. Завдання та основні напрями реформування Збройних Сил України. (1-17)

Тема 15. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні (4 год.)

Муніципальна влада (місцеве самоврядування). Сутність місцевого самоврядування. Європейські стандарти місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Безпосередня участь громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Державний контроль за місцевим самоврядуванням.

Становлення, сучасний стан і перспективи розвитку конституційно-правового інституту місцевого самоврядування в Україні. Система та основні принципи місцевого самоврядування в Україні.

Місцеве самоврядування як конституційно-правовий інститут (поняття, сутність, основні теорії, сучасні моделі місцевого самоврядування). Європейська хартія місцевого самоврядування.

Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, форми діяльності, компетенція). Депутат місцевої Ради поняття та правовий статус. Повноваження районних та обласних Рад. Голови районних та обласних Рад. Селищні та сільські ради, їх виконавчі органи. Сільський, селищний, міський голова. Служба

в органах місцевого самоврядування: загальні положення. Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі.

Територіальний устрій як категорія конституційного права. Територія держави як об'єкт конституційно-правових відносин. Конституційно-правовий статус кордонів держави; територіальна юрисдикція держави. Державна територія України (поняття, основні етапи формування, проблема співвідношення державної території з українською етнічною територією). Державний кордон України.

Принципи територіального устрою в Україні. Адміністративно-територіальний устрій України. Адміністративно-територіальні одиниці.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Столиця України: особливості політико-правового статусу. Севастополь як місто загальнодержавного значення.

Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим. Особливості організації та функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування на території Кримського півострова.

Основні положення Концепції адміністративної реформи в Україні щодо реформи адміністративно-територіального устрою держави.

Зміст практичних занять

Тема 1. Конституційне право України як галузь права, наука та навчальна дисципліна (2 год.)

Поняття, предмет і методи конституційного права України як галузі права. Місце конституційного права у правовій системі України. Система конституційного права України. Інститути конституційного права. Конституційно-правові норми. Структура конституційно-правової норми. Конституційно-правові відносини: поняття і види. Джерела конституційного права України: поняття, види і зміст. Конституційно-правова відповідальність.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Поняття і предмет науки конституційного права України. Основні завдання науки конституційного права. Система науки конституційного права. Функції науки конституційного права. Методологія науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні, (основні етапи розвитку, правові школи, провідні українські вчені-конституціоналісти). Розвиток конституційно-правових доктрин в Україні. Періодизація розвитку конституційно-правових доктрин (1-9).

Тема 2. Основи вчення про Конституцію (2 год.)

Конституціоналізм як загальна теорія конституції. Поняття, сутність і характерні ознаки конституціоналізму як політико-правового явища. Періодизація розвитку конституційно-правової думки в Україні. Загальна характеристика основних конституційних актів та проектів Основного Закону України 1992–1996 рр. Політико-правова характеристика сучасного етапу становлення нової конституційної системи України. Витоки та перспективи розвитку українського конституціоналізму.

Поняття і сутність конституції. Форма, структура, юридичні властивості та функції

конституції. Конституція як нормативно-правовий акт і як документ.

Види конституцій. Місце конституції в системі національного законодавства. Структура, зміст, особливості і юридичні властивості Конституції України. Підготовка, прийняття і зміна конституції.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Реалізація конституцій. Правова охорона Конституції України: поняття, зміст та особливості. Система правової охорони Конституції України. Політична та конституційна реформи в Україні на сучасному етапі. Основні чинники, що обумовлюють необхідність реформ. Зміст, спрямованість і взаємозв'язок політичної й конституційної реформ. (1-9).

Тема 3. Основи конституційного ладу України (2 год.)

Поняття, сутність, ознаки та система основних засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Інститут захисту конституційного ладу.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття й особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України. Механізм Української держави. Загальні засади побудови державних органів в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Основні функції Української держави. Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття і характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України (1-9).

Тема 4. Основи правового статусу особи в Україні (2 год.)

Загальні засади конституційно-правового статусу людини та громадянина в Україні. Правовий статус людини та громадянина як інститут конституційного права. Сучасна концепція прав людини та її відображення в Конституції України. Основні принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Механізм реалізації та гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. Поняття і сутність основних гарантій реалізації та захисту (охорони) прав і свобод людини та громадянина в Україні. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Права людини в умовах особливих правових режимів надзвичайного та воєнного стану.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел (1-9).

Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні (2 год.)

Поняття і види основних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Громадянські права й свободи людини. Поняття та види природних прав і свобод людини. Право людини на життя і повагу до її гідності. Право на свободу й особисту недоторканність. Недоторканність житла, таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Невтручання в особисте і сімейне життя. Політичні права та свободи громадян України. Свобода пересування, вибору місця проживання, право вільного залишення території України та повернення в Україну. Право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації. Право на участь в управлінні державними та громадськими справами, у виборах і

референдумах. Право на участь у зборах, мітингах, демонстраціях та інших політичних акціях. Право громадян на звернення. Право на інформацію.

Економічні, соціальні та культурні (духовні) права і свободи людини та громадянина в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Конституційні обов'язки людини та громадянина в Україні. Обов'язок захищати Вітчизну. Обов'язок шанувати державні символи України. Обов'язок неухильно дотримуватися Конституції України та законів України. Обов'язок сплачувати податки і збори. Обов'язок не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, не посягати на права та свободи, честь і гідність інших людей. (1-9).

Тема 6. Громадянство України (2 год.)

Поняття, ознаки та принципи громадянства України. Політико-правовий огляд становлення та розвитку інституту громадянства в Україні. Набуття і припинення громадянства. Особливості правового положення в Україні іноземних громадян та осіб без громадянства. Конституційно-правовий статус біженців. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб. Інститут притулку.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб. Правове регулювання міграції в Україні. (1-9).

Тема 7. Конституційні основи функціонування об'єднань громадян в Україні (2 год.)

Поняття та види об'єднань громадян. Правові засади створення і діяльності об'єднань громадян в Україні. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність організаційних структур осередків політичних партій. Принципи діяльності об'єднань громадян в Україні. Вимоги до засновників та членів об'єднань громадян. Легалізація (офіційне визнання) об'єднань громадян. Реєстрація об'єднань громадян. Види статусу об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Поняття та види релігійних організацій в Україні. Правові засади створення і діяльності релігійних організацій в Україні. Право на свободу світогляду і віросповідання. Державна реєстрація релігійних організацій. Припинення діяльності релігійних організацій. Права релігійних організацій. Відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави. Відокремлення школи від церкви (1-9).

Тема 8. Форми безпосередньої демократії в Україні (2 год.)

Теоретичні основи безпосереднього народовладдя. Поняття та основні форми прямого народовладдя. Представницька і безпосередня демократія: поняття, характерні риси й особливості. Основні форми безпосередньої демократії. Поняття і види виборів і виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Становлення інституту виборів в Україні. Об'єктивні передумови та значення переходу від змішаної до пропорційної системи виборів Верховної Ради України.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:

Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборів в Україні. Основні положення виборчого процесу в Україні. Референдум як форма народного волевиявлення. Поняття і види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення та реалізації рішень референдумів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум в Україні (1-14).

Тема 9. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (2 год.)

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Становлення парламентаризму в Україні. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (порядок формування, трок повноважень, дострокове припинення діяльності, склад і структура, функції, компетенція, форми роботи парламенту). Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Законодавчий процес у Верховній Раді України. Комітети, постійні, тимчасові та інші комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції, коаліція депутатських фракцій, погоджувальна рада депутатських фракцій. Голова Верховної Ради України: конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Поняття, зміст, завдання та основні напрямки здійснення парламентської реформи в Україні. Проблеми реформування статусу Верховної Ради України на сучасному етапі конституційно-правової реформи в Україні. (1-14)

Тема 10. Конституційно-правовий статус народного депутата України (2 год.)

Конституційно-правовий статус народного депутата України. Основні принципи правового статусу депутата.

Строк повноважень народного депутата. Дострокове припинення повноважень народного депутата: підстави й порядок.

Повноваження народного депутата України. Депутатський імунітет та індемнітет. Конституційні гарантії діяльності народного депутата України. Основні форми й методи депутатської діяльності. Основи депутатської етики.

Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України (2 год.)

Загальна характеристика і становлення інституту президента. Правова природа, соціальне призначення і політична роль президента як глави держави. Формування інституту президента в Україні. Президент України – глава держави. Порядок заміщення посади Президента України. Вибори Президента в Україні: загальна характеристика. Строк повноважень Президента України; причини та умови дострокового припинення повноважень.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: Відповідальність глави держави. Функції і повноваження Президента України. Місце та роль Президента у реалізації принципу «стримувань і противаг». Проблеми реформування статусу Президента України на сучасному етапі здійснення конституційно-правової реформи в Україні. (10-17)

Тема 12. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади (2 год.)

Поняття виконавчої влади і система її органів. Конституційно-правовий статус Уряду України – Кабінету Міністрів України (структура, порядок утворення, повноваження, основні

форми і напрями діяльності, відповідальність уряду). Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України. Зміна конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в умовах проведення в Україні конституційної реформи: переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління. Міністерства, державні комітети, інші центральні органи виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності. Акти органів виконавчої влади.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування. (1-17)

Тема 13. Конституційно-правові основи судової системи (2 год.)

Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України. Система судів загальної юрисдикції України (місцеві, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України). Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні. Участь народних засідателів і присяжних у здійсненні правосуддя. Вища Рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження. З'їзд суддів України.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Поняття, суть, завдання та основні напрями здійснення судової реформи в Україні. Концепція судово-правової реформи в Україні. (1-17)

Тема 14. Конституційний Суд України (2 год.)

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Порядок формування Конституційного Суду і його склад. Функції та повноваження Конституційного Суду. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ. Право на звернення до Конституційного Суду України. Висновки Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України законів та інших нормативно-правових актів: поняття, порядок винесення та юридичне значення.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Регламент Конституційного Суду України. Тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України: поняття, порядок та юридичне значення. (1-17)

Тема 15. Конституційно-правові основи національної безпеки і оборони України (2 год.)

Поняття та сутність національної безпеки України. Суб'єкти, об'єкти та принципи національної безпеки України. Національні інтереси та загрози національній безпеці України. Основні напрями державної політики у сфері національної безпеки України. Система забезпечення національної безпеки України: поняття та структура. Основні функції системи забезпечення національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України (РНБО): конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Оборона України в системі гарантування її національної безпеки. Поняття, основи та організація оборони України. Правові основи діяльності державних органів щодо забезпечення оборони України. Збройні Сили України як гарант її національної безпеки та

оборони. Загальний військовий обов'язок, форми його реалізації та законодавче забезпечення. Військова служба: поняття, види і порядок проходження. Завдання та основні напрями реформування Збройних Сил України. (1-17)

Тема 16. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні (2 год.)

Муніципальна влада (місцеве самоврядування). Сутність місцевого самоврядування. Європейські стандарти місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Безпосередня участь громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Державний контроль за місцевим самоврядуванням.

Становлення, сучасний стан і перспективи розвитку конституційно-правового інституту місцевого самоврядування в Україні. Місцеве самоврядування як конституційно-правовий інститут (поняття, сутність, система, основні теорії, сучасні моделі та основні принципи місцевого самоврядування). Європейська хартія місцевого самоврядування.

Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, форми діяльності, компетенція). Депутат місцевої Ради поняття та правовий статус. Повноваження районних та обласних Рад. Голови районних та обласних Рад. Селищні та сільські ради, їх виконавчі органи. Сільський, селищний, міський голова.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Столиця України: особливості політико-правового статусу. Севастополь як місто загальнодержавного значення.

Тема 17. Територіальний устрій України (2 год.)

Територіальний устрій як категорія конституційного права. Територія держави як об'єкт конституційно-правових відносин. Конституційно-правовий статус кордонів держави; територіальна юрисдикція держави. Державна територія України (поняття, основні етапи формування, проблема співвідношення державної території з українською етнічною територією). Державний кордон України.

Адміністративно-територіальний устрій України: поняття, принципи та система. Адміністративно-територіальні одиниці.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:
Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим. Особливості організації та функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування на території Кримського півострова.

Основні положення Концепції адміністративної реформи в Україні щодо реформи адміністративно-територіального устрою держави.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

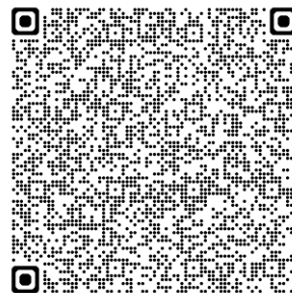
3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).¹ “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

б) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).²

Під час вивчення навчальної дисципліни “Етика в публічній службі” студентам надається можливість перезарахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перезараховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	Онлайн-курс на тему: « <u>Основи конституційного права України</u> » https://prometheus.org.ua/course/course-v1:IRF+SOC10121+2015_T19	• «Основи конституційного ладу України» • «Основи правового статусу особи в Україні»

¹ визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні дозволене/заборонене, правила використання

² визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перезарахування

2.	Онлайн-курс на тему: «Конституційна система органів державної влади»: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+CTFT102+2024_T125	• «Конституційно-правовий статус Верховної Ради України» • «Конституційно-правовий статус Президента України» • «Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України»
3.	Онлайн-курс на тему: «ПРОсто про вибори» https://www.cvkpro.com/uk/	• «Форми безпосередньої демократії в Україні»

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання³	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

³ для вибіркових навчальних дисциплін вказується результат навчання

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	залік	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;

«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁴

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

⁴ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Конституція і закони України (зі змінами станом на 2025 рік):

1. Акт проголошення незалежності України: від 24 серп. 1991 р. URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>.
2. Виборчий кодекс України, 2019. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48.
3. Декларація прав національностей України: від 1 листоп. 1991 р. URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12>.
4. Декларація про державний суверенітет України: від 16 лип. 1990 р. URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року, в ред. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
6. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948). URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
7. Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади: затв. указом Президента України від 12 берез. 1996 р. № 179/96 URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179/96>.
8. Закони України "Про внесення змін до Конституції України": від 8 грудня 2004 р. № 2222-ІУ – 4180, 2010, 2011, 2014, 2016, 2019 р.р.
9. Конституція України: закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
10. Конституція України. Науково-практичний коментар [Текст]: станом на 20 трав. 2018 р. / Я. О. Берназюк, А. Г. Бірюкова, Ю. О. Буглак [та ін.] ; за заг. ред. К. І. Чижмарь, О. В. Лавриновича. К.: Професіонал, 2018. 296 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41521>.
11. Конституція України: науково-практичний коментар. /[Петришин О.В., Стефанчук Р.О., Барабаш Ю.Г.] Право, 2024р. 1176с.
12. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: закон України від 8 лип. 2011 р. № 3671-VI URL. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.

13. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: закон України від 10 лют. 1998 р. № 90/98-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90/98-вр>.

14. Про вибори народних депутатів України: закон України від 17 листоп. 2011 р. № 4061-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>.

15. Про вибори Президента України: закон України від 5 берез. 1999 р. № 474-XIV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1630-15>.

16. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

17. Про Вищу раду правосуддя: закон України від 21 груд. 2016 р. № 1798-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.

18. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 28, ст.532.

19. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113520#Text>

20. Про громадські об'єднання: закон України від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.

21. Про громадянство України: закон України від 18 січ. 2001 р. № 2235-III URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.

22. Про Державне бюро розслідувань: закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

23. Про державну службу: закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

24. Про державну таємницю: закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

25. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

26. Про доступ до публічної інформації: закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
27. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: закон України від 8 верес. 2005 р. № 2866-IV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
28. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: закон України від 6 верес. 2012 р. № 5207-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
29. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 5-6, ст.43. Визнання неконституційними окремих положень від 17.12.2009.
30. Про захист персональних даних: закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
31. Про звернення громадян: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256.
32. Про інформацію: закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
33. Про Кабінет Міністрів України: закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
34. Про комітети Верховної Ради України: закон України від 4 квіт. 1995 р. № 116/95-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>.
35. Про Конституційний Суд України: закон України від 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
36. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
37. Про місцеві вибори: закон України від 14 лип. 2015 р. № 595-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>.
38. Про місцеві державні адміністрації: закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

39. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
40. Про національні меншини в Україні: закон України від 25 черв. 1992 р. № 2494-XII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
41. Про Національну поліцію: закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
42. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент): Закон України. URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20>.
43. Про політичні партії в Україні: закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2365-III URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.
44. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
45. Про Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: закон України від 2 берез. 2000 р. № 1524-III URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1524-14>.
46. Про прокуратуру: закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
47. Про Раду національної безпеки і оборони України: закон України від 5 берез. 1998 р. № 183/98-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>.
48. Про Рахункову палату: закон України від 2 лип. 2015 р. № 576-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
49. Про Регламент Верховної Ради України: закон України від 10 лют. 2010 р. № 1861-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>.
50. Про свободу совісті та релігійні організації: закон України від 23 квіт. 1991 р. № 987-XII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
51. Про систему центральних органів виконавчої влади: указ Президента

України від 15 груд. 1999 р. № 1572/99 URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1572/99>.

52. Про службу в органах місцевого самоврядування: закон України від 7 черв. 2001 р. № 2493-III URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

53. Про статус депутатів місцевих рад: закон України від 11 лип. 2002 р. № 93-IV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.

54. Про статус народного депутата України: закон України від 17 листоп. 1992 р. № 2790-XII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.

55. Про столицю України – місто-герой Київ: закон України від 15 січ. 1999 р. № 401-XIV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14>.

56. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 2 черв. 2016 р. № 1402-VIII URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

57. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>.

58. Про центральні органи виконавчої влади: закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

59. Про Центральну виборчу комісію: закон України від 30 черв. 2004 р. № 1932-IV URL. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>.

Основні рекомендовані джерела:

1. Закоморна К. О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми): посібник [для підготовки до іспитів] / К. О. Закоморна. Харків: Право, 2016. 278 с.

2. Історія Української Конституції. [Слюсаренко А.Г. (уклад.), Томенко М.В.(уклад.), Головатий С.П. (вст. ст.)] К.: Укр. правнича фундація, 1997.

3. Конституційне право: підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; [О. С. Бакумов, Л.

- Д. Варунц, Т. І. Гудзь та ін.]; передм. М. І. Марчука. Харків, 2019. 484 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. підручник. / Шаповал В.М. Юрінком Інтер, 2023. 224 с.
 5. Конституційне право України: навч. посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Т. М. Слінько та ін. Харків: Право, 2020. 328 с.
 6. Конституційне право України: підручник / за заг ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
 7. Конституційне право України: підручник / Т. М. Слінько. 2-те вид., перероб. та допов; Харків: Право, 2024. 672 с.
 8. Конституційне право України: Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород: РІК-У, 2023. 536 с.
 9. Конституційне право України. Навчальний посібник / [Лісовський П.М., Лісовська Ю.П.] Кондор, 2025. 288 с.
 10. Конституційне право України. Навчальний посібник / [Терлецький Д.С..] Фенікс, 2023. 584 с.
 11. Конституційне право України: повний курс: навч. посіб. / Совгиря О.В., Шукліна О.Г. Юрінком Інтер, 2023. 556 с.
 12. Конституційно-правові та теоретичні засади модернізації українського парламентаризму в умовах реалізації європейського вибору. Монографія./ [за заг. ред. Скрипнюк О.В., Шемшученко Ю.С., Батанов О.В., Крусян А.Р.]. Юрінком Інтер, 2025. 444 с.
 13. Конституція України: люди та інституції (SWOT – коментар). Монографія, Савчин М.В. Юрінком Інтер, 2024. 680с.
 14. Летнянчин Л. І. Проблеми конституціоналізації індивідуальної конституційної скарги в Україні. Право України. 2018. № 12. С. 65–85.
 15. Луцький Р.П. Конституційне право України: навчальний підручник ЗВО «Університет Короля Данила», Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/18C0jiS1UELpj4kUotks8HtDJOTqurQqx>.

- 16.Механізм держави і місцеве самоврядування: дихотомія антиномії симбіозу в конституційно-правовій парадигмі. /М. В. Сухонос (мол.). монографія. Університетська книга, 2023. 287 с.
- 17.Мохончук Б. С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 304 с.
- 18.Мохончук Б. С., Бінус А. К. Правове регулювання передвиборної агітації в Україні: на межі вільних виборів, свободи вираження поглядів та правової визначеності (поняття, правовий режим, обмеження щодо місць, форм та засобів). Публічне право. 2020. № 4. URL: https://www.publichnepravo.com.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=99&Itemid=483 &lang=uk.
- 19.Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України / В. Ф. Нестерович. Київ: Ліра-К, 2018. 639 с.
- 20.Романюк П. В. Конституційно-правові засади інституту представницького мандата в Україні. Харків: Права людини, 2019. 192 с.
- 21.Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 328 с.
- 22.Слінько Т. М., Ткаченко Є. В. Право конституційної держави і критерій конституційності актів державних органів. Право у сучасному політичному житті України: монографія. Київ: Логос, 2020. 390 с.
- 23.Сучасний унітаризм: доктрина і практика: монографія. До 30-річчя незалежності України / відп. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юридична думка, 2021. 514 с.
- 24.Ткаченко Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О., 2018. 315 с.
- 25.Циверенко Г. П. Народне волевиявлення в Україні: навч. посіб. / Г. П. Циверенко. Київ: КНТ, 2021. 144 с.
- 26.Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. підручник / В. М. Шаповал. 13-те видання, Київ: Юрінком Інтер, 2023. 224 с.

Додаткові рекомендовані джерела:

1. Байрачна Л. К., Єрмакова Г. О. Парадокс неможливості демократичних виборів: історичний дискурс (від Нового часу до теореми 11 Кеннета Ерроу). Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2021. № 6. С. 24–31.
2. Байрачна Л. К., Тільна К. С. Право на правову допомогу як елемент процедури Habeas corpus act. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 44–48.
3. Байрачна Л. К., Федоровська М. А. Процедура «habeas corpus» та її втілення в системі юридичних гарантій прав і свобод людини. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. № 5. С. 36–43.
4. Барабаш Ю. Г. Ефективність індивідуальної конституційної скарги як засобу захисту прав особи в Україні. Вісник Конституційного Суду України. 2021. № 5. С. 9–21.
5. Барабаш Ю. Г. Право на зміну конституційного ладу як складова правосуб'єктності Українського народу. Право України. 2019. № 10. С. 66–81.
6. Барабаш Ю. Г., Летнянчин Л. І. Офіційна конституційна доктрина України: генеза та сучасний стан. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / редкол.: О. В. Петришин, В. А. Журавель, Н. С. Кузнєцова та ін. Харків: Право, 2021. С. 115–137.
7. Берченко Г. В. Конституційне право на опір. Проблеми законності. 2020. № 4. С. 18–30.
8. Берченко Г. В. Конституційний контроль за внесенням змін до конституції: зарубіжний досвід. Публічне право. 2020. № 3. С. 15–24.
9. Берченко Г. В. Обов'язковість, остаточність і неоскаржуваність рішень і висновків Конституційного Суду України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2019. № 58. С. 67–72.
10. Дахова І. І. Політико-правовий аналіз виборчих систем у контексті створення ефективної виборчої моделі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2019. Вип. 55. Том 1. С. 78–83.
11. Дахова І. І., Гуржій В. О. Інститут депутатської недоторканності: досвід

функціонування в Україні та зарубіжних державах. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2020. № 5 (27). С. 50–58.

12. Дахова І. І., Ткаченко Є. В. Єдине та множинне громадянство: нормативна регламентація в Україні та міжнародний досвід. Право.ua. 2022. № 2. С. 180–187.

13. Дубас В. В. Вплив практики Європейської комісії «За демократію через право» на розвиток конституціоналізму в Україні: дис. ... д-ра філософії [спец. 081 Право] / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2022. 284 с. URL: <https://ccu.gov.ua/library/vplyv-praktyky-yevropeyskoyi-komisiyi-za-demokratiyu-cherez-pravo-narozvytok>.

14. Слінько Т. М., Щербанюк О. В. Конституційна доктрина та доктрина судового прецеденту в конституційній юрисдикційній практиці. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / редкол.: О. В. Петришин, В. А. Журавель, Н. С. Кузнєцова та ін. Харків: Право, 2021. С. 215–230.

15. Стрілець Б. В. Свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу в контексті військової агресії Російської Федерації проти України. Scientific principles of knowledge development in the field of modern jurisprudence in the light of military aggression by the RF: Collective monograph. Institute of professional development. Bratislava, Slovakia, 2022. P. 173-195.

16. Стрілець Б. В. Співвідношення свободи руху капіталу і свободи заснування у праві Європейського Союзу. Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Випуск 34. Київ, 2023. С. 627-637.

17. Ткаченко Є. В. Гарантування конституційної національної ідентичності органами конституційного контролю. Право України. 2023. № 7. С. 70–84

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

4. <http://www.court.gov.ua> – офіційний веб портал судової влади в Україні
5. <https://supreme.court.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду
6. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
7. <http://www.nbuv.gov.ua> Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
8. <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.
9. <http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
10. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
11. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
12. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання).
13. <http://www.pravo.biz.ua> – Електронна бібліотека з правознавства
14. <http://www.chitalka.info> – Електронні підручники он-лайн/Право
15. <https://ccu.gov.ua/index.php> – офіційний веб-сайт Конституційного Суду України (КСУ)
16. <https://ccu.gov.ua/library/vplyv-praktyky-yevropeyskoyi-komisiyi-za-demokratiyu-cherez-pravo-na-rozvytok> – бібліотека конституційного права на сайті КСУ.